

אללגע מיינע יידישע צייטונג

ב"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította: Groszberg Lipót

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VII., SIP UCCA 10. SZ. Telefon: J. 425-90. Csekkszám: 50.791. EGÉSZ ÉVRE 20 PENGÓ

Szerkeszti: Groszberg Jenő

Válasz Stern Samu elnök beszédére

Írta: BLASZ EDE, Debrecen

Stern Samu, a Pesti Izr. Hitközség nagyevü elnöke gyönyörűen felépített, nagyszabású beszédet mondott Debrecenben a magyar zsidóság helyzetéről. Ritka élvezettel hallgattuk mindannyian tömör, nemesveretű fejtegetéseit, amelyekkel igazán szellemesen ostromozta a magyarországi zsidókkal szemben, a háboru után ugy gazdasági, mint kulturális téren követett bánásmódot és szívünkbeli beszélt, amidőn rámutatott arra az alapvető, sarkalatos igazságra, hogy csakis igazságos, szeretetteljes kormányzás kivétel nélkül mindenkivel, tehát velünk szemben is és az általános felekezeti béke hozhatják meg országunk gazdasági fellendülését és hazánk boldogulását.

Am nagyhatású beszéde végén oly témát érintett és oly felhívást intézett a hazai zsidósághoz, ami nem egyeztethető össze az ő eddigi, igazán lojális magatartásával és éppen ezért megüthetetlen meggyőződés, hogy ennek a felhívásnak gondolata nem az ő agyában született, hanem inkább az ő, egyébként általam nagyrabecsült, vendéglátó házigazdájának, a statusquo hitközség elnökének — óhaját tolmácsolta. Az ő régi és állandóan hangoztatott kívánságát tolmácsolta,

hogy legyen és váljon szervezeti-leg eggyé a magyar zsidóság és mint egy osztatlan vallási egység álljon ország-világ előtt!

Ha Stern Samu, a hazai zsidóságnak ilyen kiváló reprezentánsa hangoztatja ezt, úgy bizony meg kell állanunk egy pár szóra. Hallgatással átsiklani ezen nem lehet és nem szabad!

Éppen én voltam az, aki pár évvel ezelőtt örömmel üdvözöltem — e lapok hasábjain — a kongresszusi pro-

da jeles elnökének, báró Kohner Adolfnak székfoglalója alkalmával tett azon ünnepélyes enunciacióját, hogy

az orthodoxia különállóságát mindenkorra elismeri, szerzett jogait tiszteletben tartja és így békeességben egymás mellett haladva, testvéri együttérzéssel és együttműködéssel óhajtja a magyar zsidóság sorsát feljavítani.

Közel hatvan évi küzdelem után lelkesen fogadtuk ezt a békejobbot, amely álláspont egyedül biztosítja a hazai zsidóság belbékéjét és áldásos fejlődését. Mert leszögezzük és erősen ismétljük, hogy igazi nyugalom és valódi béke csak addig van és lesz nálunk, amíg orthodox szervezetünk a mai körülbástyázottságában, a mai csorbítatlanságában és csonkítatlanságában fennáll! Mihelyt csak egy jótát is engedünk belőle, mihelyt egyetleny rést engedünk ejteni várfalainkon, úgy szomorú belső vallási vilongás és állandó hitéleti háboruskodás marcangolná az amugyis rettenesen megtépázott, ezer sebből vérző jobb sorsra érdemes hazai zsidóságot.

Én elfogadom és megengedem, hogy a két baloldali (neolog és statusquo) testvérszervezet között igazán lényegbe vágó nagy különbség nincs.

— amely ténvre a kiváló pesti elnök az itteni ebéd alkalmával egy rövid, de nagyon szellemes megjegyzésben célzást is tett, de bennünket, orthodoxokat, egy valóságos világtenger választ el vallásilag és világnézetileg a nem-orthodox tábortól, egy oly mélységű űr tátog közöttünk, amelyet kitölteni, vagy áthidalni lehetetlen. Vallási ügyekben együtt nyugodtan tárgyalni, de különösen a hit-

hűség és vallásosság mélyítését szolgáló és megalapozó intézményeket létesíteni, vagy ilyeneket ősi tradicionális sértetlenségükben fenntartani, bizony nem tudnánk.

Szomorú példa erre az a néhány hazai hitközség, ahol ez, a békét és vallásosságot biztosító, egészséges különválás, idejében meg nem történt. Ezen hitközségek igazán intő tanulságot szolgáltatnak és vallási beléletük kialakulásában alátámasztják eme tételes igazságot.

De legyen szabad végre — befejezésül — egy kérdést feltennem! Ha mi, gyenge, kicsiny utódok netalán, úgy tartanánk, feltétlesen mondván, hogy egyesüljünk, vajjon lehetséges volna-e, szabad volna-e a dicső, nagy elődeink által emelt bástyákat szentsegítő kézzel lerombolni?! Hiszen elvitázhatatlan döntvény:

אין בית דין יכול לכבל דברי בית דין הבירוי אלא אם כן גדול ממנו בחכמה ובמניין

csakis tudásban és számban hatalmasabb rabbikollégium változtathatja meg egy másik rabbitestület határozatát. Minden tisztelet, hódolat a mi élő Nagyaink iránt, ám lehetne-e szó arról, hogy korunk és országunk rabbijai összemérnék erejüket a hetvenes évek nagy gaonjaival?

Ez az a pont tehát, amely fölött mi nem is vitákozhatunk, amelyen mi nem változtathatunk, nekünk tovább kell haladnunk azon az ösvényen, amelyet nekünk elhunyt Nagyaink

אשר מרים אנו היין kijelöltek, mert szilárd hitünk és bizodalunk, hogy ez hozza meg nekünk továbbra is a testvéries békét és a békés testvériességet és ez hozza meg nekünk végső kialakulásában, Isten kegyelmét és örök áldását.

Apró hirdetések

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas- tagon szedett betűkből 32 fillér. Jelíges levelek válaszbélyeggel küldendők.

PRIVÁT sadchenek címüket közölik. „Iparos”.

31 ÉVES özv. kimondott szép, intelligens nemeslelkű, jó családból származó hűgom részére, keresek jómódu, biztos megel- hetéssel rendelkező vallásos zsidó embert (gyermek nem akadály) nem nagy kor- különbséggel. „A. B. C.” jelígeré Poste Restante, Chust. (C. S. R.)

JÓHANGU intelligens fiatallembert keresek, fiatal szép, intelligens leányomnak. A fiatallembert kántor-metszőnek képez- ném ki. „Rabbihelyettes” jelíge.

HUSZONNÉGY év óta közvetít házasa- gokat Nagy Jenő, Rákóczi ut 57/b. Te- lefon. Cég nélküli levelezés.

ÓRÁSSEGÉD, volt bócher, ellátásért ál- lást keres, vagy benősülne szakmájába. „Masl” jelíge.

LÖWINGER SÁMUEL, Kaba. Házasa- gközvetítő. Eredmény biztos. Válasz- bélyeg.

KINDERLIEBENDES intelligentes deutsches Fräulein, die Klavierunterricht erteilen, Nachhilfe im Englischen und Schulnachhilfe leisten kann, aus streng orth. Hause, sucht in ebensolchem Stelle zu einem oder zwei größeren Kindern. Gef. Anträge unter „Gute Referenzen” an die Administration.

VARRNI tudó fiatal nő, gyerekek mellett állást vállalna. Szíves megkeresés „Meg- bízható” jelígeré a kiadóhivatalba.

KERESEK 3 fiamaoh 3, 8 és 12 éves; inte- ligens perfekt német és magyar nevelő- nőt. Házam szigorúan orthodox. Aján- latokat fizetés megjelölésével kér: Sauer Sándor, Szombathely.

SEGITSÉG! Szinai Henrik 4 gyermek apa- ja (II. Országbíró u. 52.) kéri a jószívu emberek támogatását.

A LEGNAGYOBB SZEGÉNYSGEBEN vagyok öt tagu családommal, nincs bete- vő falatom és ruhátlanok vagyunk. Ké- rem a jószívu embereket mensenek meg az éhenhalástól. Feldmann Sándor, Fer- tőszentmiklós (Sopron m.)

ÜGYNÖKÖKET KERES kristályszo- dágyár. Fűszereknél és festékesknél be- vezetett irak jelentkezzenek Klein Ár- minnál, Eötvös utca 24.

KERESEK perfekt minden szakácsnét 20-30 éves korig, ki kitűnően süt-főz, hosszú bizonyítvánnyal, orth, háztartás- ban jártas. Takarított van. Cim: Spi'z Lipót, Laudon utca 7.

JÓ KARBAN levő használt ezüst menórit veszünk. Chevra Bachurim, Balkány.

KÉRJE jurimi szindarabjaim idei jegyzé- két. Mannheim Mór, Debrecen, Piac u. 11. Vigjátékok, boházatok, tréfák.

ORTH. KÖSER ÉTKEZDE Kecskeméten Rákóczi út 5. sz. alatt a törvényszék mellett, megnyitott. Utazóknak nagy ár- engedmény.

HÁZI SZILVALEKVÁRT prima, orth. kóser, 90 fillérért kilónként azonnal száll- litok. Mandel Mór, Vásárosnamény.

VOLT nyomda- és könyvkötészet tu ladjono- s, talmid-csöchoch, jóré somájin, el- sőrendű szakember, ugy a magyart, mint a hébert írásban és szóban perfektil bir- ja, oly állást keres, hol szakmai, vagy írásbeli tudásával megelhetés: találna. Hitközségi, vagy szentegyleti működést szeretettel eszközölné. Elsőrendű refe- renciák. Ajánlatok válaszbélyeggel „40 éves” jelígeré intézendők.

PERGETETT ÁKÁZMÉZET szállít öt kilós dobozokban 5,50 pengő utánvétellel Kellner Mór, Kisvárd. Vízonteladók- nak árengedmény.

INGYEN küldök ismertetőt legujabb pu- rimi szindarabjaimról, Schwarez Izidor, tanító, Kiskőrös.

HÁZIKISASSZONY, ki varrásban per- fekt, jobb orthodox házhoz ajánlkozik „Szerény fizetés” jelígeré a kiadóba.

SEGITSÉG! Jobb sorsra érdemes talmud- tudós özvegye segítségért könyörög. Szi- ves adományokat „Igazi miczvá” jelígen továbbít a kiadóhivatal. — Elhagyott nyomorult zsidó öregasszony ezuton ese- dezik támogatásért. „Kétségbeesett” je- ligé.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: GROSZBERG JENŐ

SPRINGER NYOMDAI MŰINTÉZET. Budapest, VII., Bethlen-utca 33.

kosmetikai intézete: Hajszálak kiirtása arcról, karról, szépségápo- lás, helyisoványítás legmodernebb alapon, szemölcsirtás, hám lasztások. (Díjtalan tanácsadás) „MIRACLE” hajeltávolító szer szétküldése utasítással: Budapest, VI., Andrásy ut 38. (Párizsi Áruházal szemben) Tel.: 15-7-98. Kérjen prospektust!

מודעה

היות שלמני איוה שנים הדועתי בשער בת רבים שאני עושה ציצית למחרת מן המחרת עם כל פרטי החומרות לצאת דעת כל הסוסקים המחמירים, וכן עשותי, אולם ראיתי בני עלי מועטים המדו שיהדרו לקנות אלו הציציות, כי אלו א"א ליתן בעד פשוט א, ומטעם זה שבת בית מלאכתי שנה ויותר ואמרתו נואש כי גם ציציות הרגילים לא עלה בידי לעשות. בני העוורים עובו אותי מטעם שלא מצאו במלאכתם די חיותם, וגם הוטם טוויים לשם מצות צצית מהשוך לא הי רצוני לקנות כי ראיתי לקבל עלי אחריות הכשרות המו נשים השוות ומעודי אל נשתמשתי בחוטם כאלה, והסחתו דעתי מלעשות עוד צצית, אולם בעריה בעוק העתים האלה, ובפרט שטפלי תלוי בה נאלצתי להחזיק בפרך בעצת הרחיג דמדנתוני שלישיא ובעצת הבייד הגדול דאשכנוים בעהיק ירושלים תי ובראשם הרחיג מורה ר' חיים וסף זאנענפעלד שלישיא לעשות צצית בכמונה של יד ואני בעצמי עושה מלאכת המוי מתחילתה עד סופה לשימ צצית בלי שום סיוע הרוצה לקנות צצית אלו יודוש מוכים או מאתי

שלמה הערשקאוויטש
Herskovics Salamon, Püspökladány.

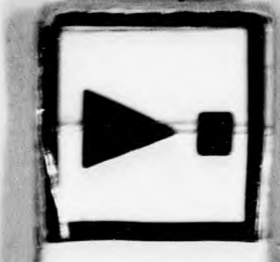
Ujdonság!
GUMMIPÁRNA, NÉLKÜLÖZHETETLEN.
Minden fájdalmat gyógyít!
Ára P 7.50. Meg nem felelés esetén a pénz visszaadom. A pénz előre küldendő be, 58.191 sz. csekkzámlámra, vagy pedig utánvételezem az összeget.
WEBER ALBERT gépüzlete, PÁPA, Celli-ut 3.
Ügyönköket P 25 hetifizetéssel felveszek

BECKERT HUGÓ
arókakészítő specialista
Most
Budapest, Dob-utca 27.
(Skrek-ház) Lift

ראו זה חדש
יצא כעת מבית הדפוס ספר **בית אברה** הרושי הורה אנדה והלכה פנינים יקרים מדג מתוקים מהרב הגאון מויה אברהם שפויני זיל שהי ט"ס בחברת שים דמה, נדפס במסג מצומצם (רק לוכר נשמת המחבר זצ"ל) ו הקודם וכה, להומינו עמי הכתובת:
Steiner David, Oradea
Str., Cuza Voda 11.

Pollák Sarolta

ZSIDÓ UJSÁG
T. Nagy. Kir. Nemzeti
Muzzeum krt. 14-16
Budapest

A budapesti orthodox hitközség nagygyűlése

„Békés, vállvetett, egymást megértő együttműködés” — mondja az elnök

— Saját tudósítónktól —

Nagy várakozás előzte meg a budapesti orthodox hitközség január hó 17-ére kitűzött nagygyűlését, amelyen a hat év óta hivatalban levő s most lelépő vezetőség beszámol arról, miképpen sáfárkodott a hitközségi javakkal s miképpen szolgálta a hitközségi keretben az igazi orthodoxia szent céljait.

E nagygyűlés tanácskozásának egyik pontját a módosított hitközségi alapszabályok letárgyalása képezte, amely alapszabályok hivatva vannak a hitközségi életet intenzívebbé s bizonyos irányban gyakorlatiasabbá tenni.

A hitközség disztermtét teljesen betöltötte a tagok nagy tömege, amikor *Óbudai Freudiger Ábrahám elnök*, akit viharos éljenzéssel fogadtak, megnyitotta a nagygyűlést s pár markáns szóval üdvözli a megjelenteket s kiemeli a gyűlés tárgysorozatának fontosságát.

Alapszabálymódosítások

Előbb az alapszabálymódosításra kerül a sor. Dr. Pápai Manó főtitkár felolvassa a részlegesen módosított alapszabályokat, amelyeknek minden egyes pontjánál részletes vita keletkezett.

Lényeges újítást tartalmaz az alapszabályok 4 §-a, amely némely tekintetben szakított a tagfelvétellel eddigi gyakorlatával. A hitk. tagok felvételéhez eddig előírt szigorú feltételeken (szobattartás stb.) azonban természetesen semmiféle változtatás nem történt.

Megmaradt az alapszabályok azon intézkedése, hogy szavazati joggal csak azok rendelkeznek, akik az elmúlt évi kultuszjárulékat kifizették. A pótdó kiutazásáról szóló pontnál a nagygyűlés többek között a korlátozó rendelkezést iktatta az alapszabályokba, hogy az évi kultuszjáruléknak 50 %-át meghaladó pótdó kiutazásához a nagygyűlés hozzájárulása szükséges.

A hitközségi alapszabályok tervezetének 4. fejezete az adókiutazás körül követendő eljárást szabályozza s azt az üdvös intézkedést tartalmazza, hogy az adókiutazási és felszámolási bizottság összeállításánál tekintettel van az adózók 3 kategóriájára, amennyiben előírja, hogy az adókiutazási bizottság 15 tagja közül 5 az 50 pengőig, 5 tag az 50—300 pengőig és 5 tag a 300 P és ennél magasabb kultuszjárulékat fizetők sorából választandó. Az adókiutazási és felszámolási bizottságnak ilyen módon történt összeállításával véli a módosított alapszabály elérni az igazságos adóelosztás elvét.

Az új alapszabályok értelmében a választmány kiegészítése, időközben történt megüresedés esetében a képviselőtestületi tagok sorából történik, viszont a képviselőtestületben megüresedett tisztség betöltésére póttagok jelöltetnek és választatnak.

A nagygyűlés az alapszabályok módosítását a képviselőtestület hatáskörébe utalja. Tekintettel azonban az alapszabályok módosításának érvényességéhez kétharmad többséget ír elő és elrendeli azt, hogy 51 képviselőtestületi tag kérelmére az alapszabálymódosítás a nagygyűlés jóváhagyása elé terjesztendő.

Vita az alapszabályok körül

Az alapszabálytervezet tárgyalásánál igen nívós, tartalmas és higgadt vita keletkezett. Külön ki kell emelni *Friedmann Jenő* (Ráday uca) objektív, nagy ügyszereztől s hozzáértéssel tanuskodó felszólalásait. Az általa ajánlott módosításokat a

Hat év a budapesti orthodoxia életéből

— Löffler Henrik főtitkár jelentéséből —

— A budapesti orthodox kehillo alapítása óta még nem volt hitközségi vezetőség, mely annyi nagy horderejű problémával találta magát szemben, mint a jelenlegi. A világháború következményei gyanánt mutatkozó rettenetes elszegényedés az összes erők megfeszítését tette szükségessé, hogy a hitközség háztartását konszolidálni és szellemi, valamint anyagi fejlődési lehetőségét a jövőre biztosítani lehessen. A vezetőség felelőssége teljes tudatában mindent megtett, hogy megbirkózzék a feladatokkal.

— Az előbbi ciklusban megnyílt kilátások megvalósítását nemcsak a világháború lassította meg, hanem azok a veszteségek is, amelyek a hitközséget kiváló és értékes vezető egyéniségek elvesztésével érte. Mindenek fölött mélyeséges kegyelettel említjük meg nagy főrabunk R. Koppel Reich elhunytát. (A nagygyűlés ezt állva hallgatja végig.) Első Jahzeit napján (5690. Elül 17.) állítottuk fel sírkövet, mely az utóknak hirdetni fogja, minő nagy gaonunk volt négy évtizeden át, s miképpen vezette ő hitközségünket a Tóra, a vallás ösvényein, és igyekezett a Tórára alapítani a jövődő nemzedék nevelését.

— Az elmúlt ciklusban iktatta törvénybe a magyar törvényhozás az or-

nagygyűlés több esetben figyelembe vette. A vitában résztvettek még: Dr. Ungár Lippót, Spiller Ernő, Mayer Miksa, Präger Félix, Fischer Ármán, Klein Vilmos, Schlesinger Adolf, Kahan-Frankl Samu, Deutscher Vilmos, Weisz Mór, Weisz Ármán, Goldstein Antal, Blechner Jenő, Müller Dávid.

Óbudai Freudiger Ábrahám elnök reflektál a felhangzott megjegyzésekre. Mivel többen a takarékoság elvét hangoztatták, az elnök kijelenti, hogy a „jó tanács későn érkezett”, mivel a takarékoságot a hitközségi vezetőség már kereszteni is vitte, amennyiben 80,000 pengőt törölt a hitközség költségvetéséből. Természetes, hogy a lefaragható s okvetlenül szükséges tételek közötti határvonalat csak hosszas, lelkiismeretes vizsgálat után lehetett megállapítani.

Elnök ezután felkéri *Löffler Henrik* főtitkárt, hogy a vezetőség hat évi működéséről szóló beszámolóját terjessze elő.

szágos orthodoxia ama jogát, hogy képviselőre felsőházi tagot választ-hasson. A törvénynek az önálló orthodoxia közjogi helyzetét kidomborító intézkedései körül nagy érdemeket szerzett az országos orthodox vezetőség. Büszkeségünk, hogy első felsőházi képviselőnk megdicsőült főrabunk volt.

— Ép oly őszinte az örömünk, hogy mostani felsőházi képviselőnk *Frankl Adolf*, az orth. központi iroda elnöke, hitközségünk disze. Evvel kapcsolatban megemlítjük, hogy az országos orthodoxia s vele együtt hitközségünk méltóan kivette részét a naptárreform elleni küzdelemben, mert ez az újítás a sabosz eszméjének gyengítését vonta volna maga után.

— Hitközségi intézményeink történetében rendkívül fontos datum 5690. Elül 16. Ezen a napon avattuk fel az új, ugy egészségügyi, mint kaszusz tekiutetésben elsőrangú *mikvó*-t. Nagy örömmel konstatáljuk, hogy a mikvó megnyitása megszorította az igénybevevők számát, ami a fővárosi zsidóságnak, a mi értelmünkben vett, családi tisztaságára kedvező fényt vet.

— A „Hizohárü” egyesület folytatta áldásos működését: a különböző jesivákban tanuló ifjúság segélyezését. Állandóan 100-115, községünk-

beli bóchert részesítünk havi segélyben. Ez nagy megterhelése költségvetésünknek, de szívesen vállaljuk, mert hitközségünk jövőjéről van szó.

— A két év előtt szubvenciókkal megnyílt Napközi Otthon 4—6 éves fiúk részére kitünően bevált. Ép ily teljes mértékben vált be a „Hanna” gyermekmenzával kapcsolatos leány-napközi otthon, amely ingyenes ebédeltetéssel van egybekötve.

— Kiadásaink nagy részét tanintézetekre költjük. E célra az elmúlt évben 201.397 pengőt adtunk ki. Iskoláink minden tekintetben elsőrangúak. A legutóbbi évben körülbelül 1000 növendék látogatta iskoláinkat. Évenként 2500—3000 pengőt költöttünk gyermekfelruházásra.

— Hitközségi kórházunk betegeknek mintegy harmad. kedvezményes, vagy ingyenes ápolásban részesült. Hitközségi ambulanciánk is rendkívül nagy jótéteményt jelent a rászoruló szegények részére.

— Jótékonyági számlán (*gemilusz cheszed*) 35.757 pengőt költöttünk ebben az évben, többet mint tavaly, mert nem zárkozhattunk el a segítettől, ahol társadalmi uton nem lehetett segíteni. Támogattuk az *Orthodox Népasztalt*, amelynek munkájában több buzgó tagunk odaadóan működik.

— Rabbiságunk évenként átlag 100 esketést végez. A felekezeti anyakönyvelést folytatjuk természetesen. Nagyon kérjük tagjainkat, hogy a születéseket jelenték be anyakönyvi hivatalunkban. A jövődő zsidó családi tisztaság szempontjából az anyakönyvi bejelentés rendkívül fontos.

— A főrabikérdés megoldásáig kérésünkre a hitközségi rabbi urak szombatnóként a főtemplomban is előadásokat tartanak igen nagy érdeklődéstől kísérve.

— A lefolyt ciklusban következő intézkedéseket eszközöltük még:

1. Bész-hamidrost alapítottunk.
2. A Csáky uccában új templomot nyitottunk.
3. A *Tajrasz Emesz* reorganizációja befejeződött.
4. Az ambulatórium felszerelését kompletté tettük.

— 1932-re kénytelenek vagyunk tekintélyes redukciónak folyamodni a tanerők s az alkalmazottak fizetésénél. Rendkívül nehézséget jelent a *mikvó*-építésből reánk háramló évi 50,000 pengő kiadás, amelyre fedezetet kell keresnünk. A kultuszadó költségvetésünk egyensúlyának egyik biztosítója. Kérjük tagjainkat a hitközségi

adó pontos befizetésére, mert ennek elmulasztásával súlyos erkölcsi felelősséget vállalnak magukra intézményeinknek esetleges kényszer-leépítése esetén.

— A mostani súlyos viszonyok köpette fokozott szükség van arra, hogy a hitközség összes tagjai békés együttműködéssel biztosítsák hitközségünknek a hamisítatlan orthodox irányban s szellemben való fejlődését.

Az elnök záróbeszédé

A kiváló főtitkár által lendületesen s az orthodoxia ügyei iránt szeretettel telített beszámolót figyelmesen hallgatták végig.

A beszámoló után *Óbudai Freudiger Ábrahám* elnök köszönetet mond a nagygyűlésen résztvevőknek figyelmükért. Kiemeli, hogy a hihetetlen nehézségek dacára sikerült az intézmények működését, sőt továbbfejlesztésüket biztosítani. E nagy mun-

ka rendkívüli erőfeszítést igényel, amelyet csak egy teljes harmóniában dolgozó hitközség képes kifejtetni. Amit a szent költő Jisról egész közösségéről mond: hogy (*Hasém ajs leámaj jitén*) Izrael egyedüli erőssége (*Hasém jevóréch esz ámaj basó-lajm*), a béke áldása, vonatkozik a hitközségre is. Az idők nehézsége, a viszonyok mostohasága intse a hitközség összes tagjait békés, vállvetett, egymást megértő együttműködés szükségességére, akkor a budapesti orthodox hitközség megmaradhat a hazai orthodoxia egyik rendíthetetlen vára s igazi Tóraszellemben vezetett hitközsége. (*Általános helyeslés.*)

Ezzel a mindenképpen megszívlelendő megállapítással végződött az emlékezetes nagygyűlés, amelynek befejezése után a tagok még soká vitatták meg csoportokra oszolva a hitközség dolgait, főképpen a márciusban megejtendő általános hitközségi tisztújítás esélyeit.

A geri rebbe Budapesten

(Saját tudósítónktól.) A világhírű nagy chósizid-rebbe e héten Palesztinába utazott. Ez a negyedik szentföldi utja a 65 éves rebbenek. *Varsón* a pályaudvaron óriási tömeg bucsuztatta. Bécsben megszakította útját, ahol orthodox vezérferfiakkal tanácskozott.

Utja szerda déli 1 órakor *Budapest* érintette, ahol a keleti pályaudvaron megjelentek fogadására mindazok, akik átutazásáról idejében értesültek. A nagyrabbi, felesége és veje I. M. Lewin, a lengyelországi Aguda elnökének társaságában utazik. Konstantinápolyban száll hajóra. Szűkebb kíséretén kívül 19 chósizid-hive kíséri.

A rebbet rendkívül jellemzi szűkszuvasága. Mindamellett, amidőn üdvözljük s megtudja, hogy az orthodox sajtót képviseljük, igen szívesen

szavakat intéz hozzánk. A társalgás során — melyben a rebbe 38 éves (második) felesége is részt vett — a budapesti orth. hitközség fejlődése felől érdeklődött. A rebbe a hitközséget *אויבן יושן* (*Óbudának*) nevezi s amidőn megmagyarázzuk, hogy *Óbuda réges-régen* volt a hitközség centruma; azt replikázza, hogy a jelenlegi pesti orthodoxia bizonyára a régi Óbudából sarjadzott...

Összesen egy háromnegyed órát tartózkodott a rebbe bécs—stambuli 1. oszt. közvetlen kocsija a budapesti pályaudvaron. Indulás előtt elbucuszunk a rebbetől, aki jókívánságainkra *אויבן יושן* (önnek hasonlóképen) szavakkal felel. Még egy meleg kézszorítás, a kalauz sipol s a vonat kigördül a pályaudvarról, Konstantinápoly felé...

Paróka

különlegességek
Modern és tartós kivitel
Tartós ondolás, alakítások
Olcsó árak

Altschüler

Bpest, VII., Csányi ucca 12.
(Király ucca sarok.)

Telefon: József 310—79.

A pozsonyi rabbisági döntés körül

Lapunk múlt számában megjelent közlemény, amely erőlyesen kikelt egy presovi orth. lap ellen, amely a pozsonyi beszédint példátlan módon megtámadta azért, mert megvonta a kaszuszmebizhatóság jellegét a Fellner békereskedői cégtől, Pozsonyban — mint nekünk onnan jelentik — jogos meglepedést keltett. Mert valóban a beszédint tekintélyének fenntartása, az orthodoxiának egyik kardindás követelménye.

Ha valaki úgy véli, hogy a beszédint tévedett, úgy a revíziót nem szentá-

ciót hajhászó cikkekkkel kell elérni, hanem inkább a tényeket kellene felvonultatni s beszélni. Egyébként a pozsonyi beszédint újólag s ismételtelen kijelentette, hogy ragaszkodik az egyszerű nyilvánosságra bocsájtott deklarációjához. Ezek után az orthodox közönségnek nem lehet más dolga, mint a beszédint határozatát követni s elintéztnek tekinteni a dolgot. És a legjobb volna, ha a sajtó is napirendre térne már a dolog felett, amelynek megvitatása teljesen felesleges s célszerűtlen.

Téritői szónoklatok

A budapesti skót misszió előadás-sorozatát rendez a zsidók megtéréséről. A múlt héten Ravasz László református püspök tartott előadást, amelyről múlt számunkban közöltünk vezércikket. Az előadás a felekezeti sajtóban s a napilapokban alapos megbeszélés tárgyá lett. Meg kell azonban vallanunk, hogy a napilapokban a kitérés mozgalmat a felekezeti lapoknál sokkal tehetségesebb, sokkal ügyesebb módon vitatták meg — kikerestekedett újságról.

Ravasz László püspök után vasárnap Sebestyén Jenő, budapesti teológiai igazgató adott elő „a zsidóság etikai értékelése” címen.

— A zsidóság etikai értékelése — mondotta — kétféle alapon történhet: vallási alapon, szent könyvei alapján és a modern életben jelentkező élete alapján. Az emberiség a zsidóságot ma etikai tekintetben nem annyira a szent könyvei alapján értékeli, hanem élete és cselekedetei alapján. A zsidóságnak arra kell törekednie, hogy akár igazságos az az etikai értékelés, akár pedig igazságtalan, mindenképpen, mindent el kell követnie, hogy a világ népeinek ez az ítélete kedvezővé váljék.

Az előadó, aki tehát a „kidus hásem” parancsolatára figyelmeztetett

bennünket, akarátán kívül, ezután különbséget tett a hívő zsidó, a modern hitetlen zsidó s a kikerestekedett zsidó között s rendkívüli módon támadta a modern, hitetlen zsidót; míg a zászlaját meghajtotta a vallásos zsidók előtt. Azt is mondta, hogy „ha a pápuákat meg lehet téríteni, akkor a zsidókat is.” Ezt az összehasonlítást Kóbor Tamás, a jeles író, sértőnek találta s megtámadta a sajtóban az előadót, aki azután kimagyarázta, mit akart vele mondani.

Bár Sebestyén igazgató megdicsérte az orthodoxiát s ócsárolta a neológiát, meg kell állapítanunk, hogy nincs igazsága. Az állami antiszemitizmus, a fajgyűlöletből fakadó gazdasági intézkedések destruálják először a zsidó egyént, amely kivetkőzik az orthodoxiájából, azután ez a destruált zsidó bomlasztólag hat a keresztény társadalomra. Amint erre rá is mutatunk egy pár szóval a Ravasz László püspök előadásáról szóló cikkünkben. Ha fáj valakinek a zsidó destruálása, akkor küzdjön azért, hogy a zsidónak ne kelljen a kenyérért először vallástörvényszegőnek, majd hitsegő renegnak lennie.

Hogy milyen távol vagyunk mi ettől, erre vonatkozólag idézzük a csillogos dr. Szabó László cikkét erről

Ne kísérletezzen az arcával használja az évek óta bevált **BARBIEN** késnélküli borotváló port, Szombattartó cég világhírű készítménye. **BARBIEN** Vegyipar Budapest, Király-ucca 10.

Régi képeket, szőnyegeket készpénzért veszek, **Krámer** Dohány-u. 30. félemelet 2.

UJ orth. פּוּשְׁטֵיטְהוּס, szalámi és kolbászárugyár **ROSENTHAL** GNÁC, SÁRVÁR (Vas megye).

Olcso, finom, a legkényesebb igényeket kielégítő. Úgy engross, mint detail árusítás. Főt. Fischer Menáchem sárvári orth. főrabbi ur felügyelete alatt.

a tárgyról. Teljesen kilátástalannak tartja a zsidótérítést, amíg a zsidókat igazi keresztény tettekkel nem fogják meggyőzni, hogy a kereszténység valóban a szeretet vallása. Majd a magyarországi antiszemita kurzusról elmélkedik s a következő — csak egy keresztény ember szájába illő megállást teszi: — Egy dolog azonban meglepett: az, hogy a két protestáns tábor elkeseredettebb harcokat adott az antisemita mozgalomhoz, mint a katolikus tábor. Ezen meglepődtem és meg is botránkoztam.

— Hogyan? Hát a protestánsnak nincsen amnyi joga antiszemitának lenni, mint a katolikusnak?

— Nincsen. A protestáns egyházak valaha, századokon át, többet szenvedtek vallásukért, mint mostanában a zsidók, s a vallási toleranciát számukra nem a „kurzus” vívta ki, hanem a liberalizmus. Én azt gondoltam, hogy ez a tény a protestánsokat arra kötelezi, hogy mindnyájan abban a táborban legyenek, ahol azt hirdetik, hogy „vallási hovatartozása miatt senki hátrányt ne szenvedjen”. Azonban tévedtem: a lelkiismereti szabadságot a hazai protestánsok nem így értelmezték.

A híres publicista ezzel a megállapítással tulajdonképpen elintézte a skót misszió összes téritő prédikációit.

A lengyel rabbiegyesület harmadik konferenciája

Varsóból jelentik: 300 rabbi jelenlétben nyílt meg a 900 rabbitagot számláló egyesület harmadik konferenciája. Az elnökség tagjai voltak: Kanál (Blaszko), R. Mendel Alter (Pabianiz), Lewin (Rzeszow), Bár (Osorkowo), Lipschyz (Kalysz), Warszawiak (Mokortiw). Ott voltak a grodziski, radzimini és novominski rebek is. Az összes hatóságok üdvözölték a konferenciát, a rabbikapacsiok közül a „Chofecz Chájim” és a vilnai R. Chájim Oser Grodzenky üdvözlőtvérátat olvasták fel. A konferencia a rabbiszövetség kiépítését szükségesnek tartja, hogy a kormány kompetens véleményező szervnek ismerje el vallási ügyekben. A konferencia hosszasan foglalkozott az agüno (férjeiktől elhagyottak, kik nem tudnak férjeikről semmit) asszonyok ügyével. Az egybegyűltek tiltakoztak az ellen, hogy a palesztinai bevándorlást korlátozták. Két napig tartottak a nagy horderejű tárgyalások.

A hitközségi belbékéért

Írta: **HERMANN IGNÁC**, a váci orth. hitközség elnöke

A régi Magyarország négyszerannyi orth. hitközségében évtizedeken át alig fordult elő amnyi viszály, amnyi machlajko, mint amennyi most, egy év alatt folytatódik. Az utóbbi néhány esztendőben majd minden negyedik kehillóban harapózik a viszály perzselő lángja. „Der Daless schlogt sich herum” (a szegénység veszekszik) mondják sokan, könnyed zsidó maliciával. De megfordítva is állítható, hogy a viszályok hozzák a szegénységet, mert „machlajkóh áchász dajche küf parnoszajsze” — egy torzsalkodás száz egzisztenciát rombol — állítja egy ősi zsidó mondás, mellyel a zsidó műsor-irodalomban gyakran találkozunk. És hány nagy hitközség dicsőkedhetik annyiszor száz zsidó parnoszóval, ahány machlajko van kebelében?! Itt tenni kell valamit, mielőtt már késő lesz. S az utat megmutatja, úgy mint a gazdasági életben és a szabadelvűség fejlődésében már többször, Angolország, ahol a munkáspárttól egész a konzervatív árnyalatig minden hazáját szerető vezér összefogott a helyzet megmentésére. Ezt kell csele-

kednünk a vallási életben is. Jogilag egy szavazattöbbséggel győzhetünk a hitközségi választásokon, relativ vagy abszolút többséggel, mint ahogy az illető hitközség alapszabályai előírják. De a jelenlegi súlyos viszonyok mellett nem lehet egy 49 százalékos, de még egy huszonöt százalékos ellenzék ellen sem alkotni, de még a meglevőt sem lehet megtartani. Nem engedheti meg magának egy hitközség sem, azt a luxust, hogy az ellenzék soraiban levő értékes munkaerőt, építő, vagy konzerváló tevékenységében nélkülözze. Csak minden tehetség felhasználásával lehet a mai helyzetben, a súlyos gondokkal küzdő balbatim-iól a szükséges áldozatok meghozását elvárni. Minden hitközségben a jelszó legyen: koncentráció és kompromisszum, de nem a hittestvérek feletti győzelem. És az összes pártok együttműködését a tanácsteremben, kísérje harmónikusán a közkatonák támogatása! Nem elég a kombattáns harcok lelkesedése, a vár polgári lakosságának támogatni kell a hadvezér terveit. Célzást és utalást találok erre

a Törében: A szentélyben minden kegyesrőből csak egy példány készült: egy menajró, egy asztal, s egy frigyszekrény, de az oltárból kettő volt: egy a szentély belsejében, a hécholban és a másik a chócér-ban. A bészhamikdos lerombolása után is megmaradt az áldozathozás köteleessége: a hitközségi élet oltárán áldozunk. Felekezeti iskoláink, Talmudtóránk, a hitközségi intézményeink fenntartására súlyos áldozatokat kell hoznunk. De az áldozathozás nem a miebach hapnimi-n, a vezetőség belső terében kötelező, hanem a külső oltáron, a hitközségi tagok zömének oltárán legyen áldozatbemutatás. Sőt, egy halchikus döntvény szerint a belső oltáron nem hozhatták a mindennapi tömjén áldozatot, ha a külső oltáron csorba esett. (A tüzet a belső oltár részére mindig a külső oltárról hozták.) Csak a párhuzamosan, a külső és belső oltáron bemutatott áldozat lesz „terócajn lifné Hasém”, tetszetős I'ten előtt. Ez legyen jellepe hitközségi áldozatkészégünknek. Vajha minden hitközségben megszivelnék ezt!

Az erdélyi orthodoxyából

— Saját tudósítónktól —

A beszercei főrabbi s országos elnök elhunya óta aktuális központi irodai elnökség ügye — ugylátszik — kedvező elintézés nyer. Január 11-én Ermihályfalván volt az irodai végrehajtó bizottság tagjainak értekezlete ebben az ügyben.

A bizottság rabbi tagjai közül megjelentek: Teitelbaum (Nagykároly), Fuchs (Nagyvárad), Klein (Halmi), Wesel (Torda), Freund (Szászrégen), Hager (Visó). A világi tagok közül: Mittelman Jakob, Ullmann Ábrahám (Oradea), Danziger Lajos (Ermihályfalva), stb.

Klein Jakob halmi-i rabbi megnyitása után vázolja az Iroda válságát. Hosszas vita indul meg, mily módon teremtsék elő az Iroda anyagi szükségleteit. A nagykarolyi főrabbi oly pénzügyi javaslatot terjesztett be, mely a Központi Iroda függetlenségét minden körülmények között hivatva va megóvni. A végrehajtó bizottság a javaslat elvi elfogadása mellett egy háromtagú bizottságot küldött ki a tervet realizálására.

A végrehajtó bizottság hosszabb eszmecserére eredményeként kimondta, hogy a február 22-én és 23-án Désen megtartandó

kongresszus elé három alternatív javaslatot fog előterjeszteni, mely javaslatok felett a kongresszus lesz hivatva dönteni. A javaslatok a következők: A kongresszus az Iroda élére 1 elnököt és 1 alelnököt választ, vagy egy elnököt és társelnököt választ, végül vagy két elnököt és egy alelnököt választ.

Annak eldöntését, hogy az elnök személye egyházi vagy világi legyen-e, a végrehajtó bizottság a kongresszusra bizza, — kimondja azonban, hogy abban az esetben ha a kongresszus rabbit fog elnökül választani élethossziglani időre, úgy az elnöknek azonnal le kell mondani rabbi állásáról és csak az Iroda ügyeinek szentelheti idejét. Ha az elnök csak a rendes 6 évi ciklusra

lesz megválasztva, úgy jogában van aktív rabbi állását is megtartani. Vonatkozik ezen határozat a világi személyekre is.

Végül a végrehajtó bizottság, egyhangu határozata értelmében a következő 7 személyt fogja a kongresszuson az elnöki tisztségre ajánlani: Klein Jakob főrabbi (Halmi), Wesel Albert főrabbi (Torda), Mittelman Jakob hitközségi elnök (Oradea), Lóvi Mór rabbi (Cluj), Freund Lajos (Oradea), Freund Cháim és Schwartz Salamon (Szatmár).

Kimondta az értekezlet, hogy a Központi Iroda székhelyéül csak Nagyvárad, Szatmár, vagy Kolozsvár jöhetnek figyelembe.

Dobozüzememet áthelyeztem Dob-u. 37. sz. alá, II. udvar

Kereskedelmi dobozok
állandóan raktáron. Rottenberg dobozgyár
Dob-u. 37. Tel.: 38-0-83.

SAJÁT MŰHELY
NEUVIRTH
TESTVÉREK
szakképzett órák és ékszerész mesterek
Budapest, VI., Király ucca 28.

Alkalmi és nászajándékok, arany és ezüst dísz tárgyak, evőeszközök, tálcák, serlegek, gyertyatartók raktáron. Óra javítások jóvalással, ékszer javítások és rajzzerinti átalakítások saját műhelyünkben készülnek!
Arany, ezüst, briliáns beváltás

A bűvös kincs

— Legenda —

A krakkói zsidónegyedben a Kaszmir utcában pompás zsinagóga emelkedik, amelyet a népszej „Rabbi Eisik-templomnak” nevez. A monda szerint a vakolatot, amelylyel az Pten házát építették, viz helyett tojásfehérjével keverték. Allítólag, nem kevesebb, mint 60.000 tojást használtak fel erre a célra. Csak Rabbi Eisik, mint a környék leggazdagabb embere, engedhetett meg ilyen fényűzést. Oly nagy kincs volt a birtokában, amely évszázadokon át késszenlétben állt számára, de amely halála után hirtelen eltűnt.

Rabbi Jékel egyike volt Lengyelország leggazdagabb zsidó kereskedőinek, és krakkói üzletének hírért az egész országban jól ismerték. Ő volt a birodalom pénzügyének bérlelője és a király udvari szállítója. Egy ízben Rabbi Jékel sűrű erdőn haladt keresztül és eltévesztette az utat, úgyhogy néhány napig az erdőben bolyongott anélkül, hogy megtalálta volna a kivezető utat. Már közel volt a kétségbeeséshez, élelmiszerkészlete elfogyott, lovai is már teljesen kimerültek a sok bolyongástól és az éhségtől. Egyszerre csak messziről egy fénycsóvát pillantott meg és megkönnyeb-bülve, sietve tartott a fény felé. Nemsokára elérte kocsijával azt a helyet, ahonnan a fény szétáradt. Egy aggastyánt látott ott, aki aranyat lapátolt halomba. Rabbi Jékelnek arra a kérdésére, hogy mit jelentessen ez, az öreg azt válaszolta, hogy az ő feladata a kincset őrizni addig, amíg az, akinek a kincs száma van, megjelenik, hogy

tulajdonát átvegye... Már évszázadok óta lapátolja az aranyat, de tulajdonosa még mindig nem jelentkezett-érte.

— Évszázadok óta őrizi ezt a kincset tulajdonosa számára — kérdezte csodálkozva Rabbi Jékel — hát örökké él az az ember?

— Oh, nem, — válaszolta az aggastyán — ez a kincs egy bizonyos család tulajdona. A kincs a családfő és ha az meghal úgy a tulajdonjog utódaira száll át. Ez a dolog így húszévtől már évszázadok óta, de az igazi tulajdonosa még nem jött el érte.

— És mi a neve annak a bizonyos embernek — kérde tovább Rabbi Jékel.

— Eisik Jékel — válaszolta az aggastyán.

Erre Rabbi Jékel kihuzott zsebéből egy aranyat és arra kérte az öreget, hogy cserélje be a sajátjából egy arannyal. Az aggastyán teljesítette kérését és abban a perc-ben hirtelen eltűnt az aggastyán és az aranyhalom. Rabbi Jékel, pedig az erdő szélén találta magát. Amint Krakkóba érkezett, sietve lakására ment, hogy a közeli vásárra megtegye előkészületeit. Az ilyen vásárok alkalmával, rengetegen keresték fel Krakkót és R. Jékel a piacon lakott.

A vásár napján kinyitotta egyik uccára néző ablakát és ledobta az aranyat, amelyet az öregtől kapott. Egész nap az ablaknál állt, hogy lássa, ki veszi fel az aranyat. Azonban óra-óra után mult el anélkül, hogy valaki is felemelte volna. R. Jékel tovább is figyelte, azonban minden eredmény nélkül. Már alkonyodott, a vásár végét ért. R. Jékel nem látott már senkit és éppen be akarta csukni az ablakot, mikor néhány

lépessel odább egy koldusfiút pillantott meg. A koldusfiú rongyokban meztelül szittogott át a téren, valószínűleg hazafelé tartott, mert Krakkóban naplemente után tilos volt a koldulás. A fiú meglátta az aranyat, körülnézett, felvette és elietett. R. Jékel fellármázta szolgálait és megparancsolta, hogy hozzák házába a koldusfiút. A fiú csakhamar észrevette, hogy a szolgálak őt üldözik, valószínűleg a talált arany miatt. Futásnak eredt, azonban a szolgálak elértek és R. Jékel elé vezették. A fiú sírva vallotta be, hogy két nap óta nem evett és a kényszerítő éhség adta azt a gondolatot, hogy a talált aranyért felvegye. R. Jékel megnyugtatta a reszkető fiút és neve után tudakozódott. „Eisik” felelte a fiú.

„Tehát Eisik és Jékel” gondolta örömmel, a nevek egyeznek. Majd ellátta a fiút élelemmel, ruhával és fiává fogadta.

Midőn Eisik 13 éves lett, R. Jékel feleségül adta hozzá leányát. A lakodalm után R. Eisik elment vejével abba az erdőbe, ahol az a különös eset történt vele. Rövid keresés után rátaláltak az aggastyánra, aki még mindig ott őrizte a kincset. Eisikben meglátta a kincs jogos tulajdonosát és átadta azt neki.

Rabbi Eisik, Rabbi Jékel óriási vagyonát jótékony és tudományos célokra adozta, mint a környék jótévedője. A gettóban saját költségére felépítette a templomot és híres tanházat tartott fenn. Az Örökkévaló hosszú élettel ajándékozta meg a jámbor embert.

Halála után a kincs nyomtalanul eltűnt. Müller Imáde (Bratislava)

Sámesz kerestetik

Nemzeti ünnep volt Simonfalván a Sabosz siró. Ennek rövid története a következő:

Hosszu évek során a legpéldásabb béke-s hitközségi életet éltek Simonfalva újatatos lakói. Tizenkét tagot számlált az egész hitközség. A Lébis sámesz volt a tizenharmadik. Tizenkét tag, ugyanannyi párt és világnézet. De okos paktum folytán fuzionált a tizenkét párt nélküli pártvezér. A paktum szerint minden hóban más tag volt a teljhatalmu elnök, így a tizenkét hitk. tag egyenlően töltötte a magas elnöki pozíciót. Minden évben egy hónapi elnökség. A Lébis sámesz csak minden szökőévben ülhetett az elnöki székbe. A tizenharmadik hónapban. Mivel ő volt a szerencsétlen tizenharmadik.

Egy szép napon Lébis sámesz főnyereményt nyert. Sámeszi állásáról lemondott, minek következtében a simonfalvi csendélet csendesen kimult. Helyébe úgy Lébis-ügy zaklatta a kedélyeket. Napirenden voltak a zajos összecsapások. Lébis is ugyanolyan

jogokra jelentette be igényét, mint amilyen jogokat a többi hitközségi tagok élveztek. Követelte a maga hónapját, amikor ő elnököljön, amikor ő parancsoljon, amikor ő szidhassa a sámeszt. Ugyanugy, ahogyan őt szidták. *Heut e güte Nacht...*

És Simonfalván nem akadt oly böles, aki a tizenkét hónapot tizenhárom részre tudta volna osztani. Napról-napra nőtt tehát a civakodás hadszíntere. S lángolt a gyűlölet, a machlajkó tüzes katlanjában. Amíg e szörnyű zsidókérdés megoldódik, addig is megegyezett a tizenkét párt abban, hogy pályázatot írnak ki: „sámesz kerestetik.”

Sötét felhők tornyosultak Simonfalva rádióóznái irányában. Az ég zengett, a föld rengett. A sűrű mennydörgések a vakító villámlások a retentő felhőszakadás, mind-mind egy közeli súlyos katasztrófa előhírnökei. Határozottan így látták ezt Simonfalva tudós jósasszonyai.

S jól láttak az öregasszonyok. Szemüveg nélkül. Mert a kiírt pályázatra befutottak az ajánlatok. Összesen hatszáznyolcvanhárom kérvény. A Lébis kérvényén kívül. És

itt kezdődik a simonfalvi izraelita hitközség súlyos tragédiája.

Kit hívjunk meg? Kit válasszunk? Éjjel-nappal erről folyt a heves tanácskozás. És a 683 pályázó közül egyet sem találtak alkalmasnak arra, hogy vele betöltsék az üresedésben lévő sámeszi állást. Végül Reb Zalmen Tabak, a sevát havi elnök mentette meg a kínos szituációt. Indítványozta, hogy ismét írjanak ki, nem pályázatot, hanem árverési hirdetményt. A sámeszi állásra! Nyilvános árverésen, a legtöbbet ígérőnek lesz a simonfalvi boldog sámeszi állás odaajándékozva. Ezen indítvány — *selbstver-ständlich* — egyhangulag elfogadtatott.

Az árverési hirdetmény megjelenése előtt egy nappal, ám komoly bajok keletkeztek. Beütött egy váratlan nagy krach. Mert Sabosz-siró előtti péntek délután egyszerre megérkezett mind a 683 pályázó. Személyesen. Próbára. Hivatlanul. Na, most tessék elgondolni milyen felfordulás támadt a sok vendég láttára Simonfalva izraelita hitközségében. Ilyen felfordulás még soha nem volt, de nem is lesz!

Müller Salamon szécsényi főrabbi: A zsidó ház vallási tisztasága

A multkor a Zsidó Ujságban egy igen értékes cikk jelent meg. A házasság tisztaságáról szólt, amelyet óvni kellene szoros összefogással megalkotott intézkedések által. Hogy ilyen intézkedések milyen fontosak volnának, erre a következő példát hozom fel. Egy a kerületemhez tartozó kisközségben K. I. polgárilag el van válna férjétől, de a zsidó rítus szerinti get-et nem kapott. Hozzám fordult azzal a kéréssel, hogy eskessem *bechüpp veiki düsin* egy másik férfivel. Természetesen ezt megtagadtam és egyben figyelmeztettem, hogy a tervezett házasság vallási parancsolataink szerint a legnagyobb tilalmak egyikébe ütközik, mivel vallásilag: még az első férjének a felesége. Sajnos, szavam nem hatott. Az illető hölgy S. D.-vel polgári házasságot kötött és mint házastársak együtt élnek.

Ez a szomorú tapasztalat ébresztette bennem azt a gondolatot, hogy helyes volna, ha minden ilyen esetet be-

jelentենék az Orth. Központi Irodához és ott ezeket egy törzskönyvbe való vezetés által nyilvántartanak, selaj jirbü mamzerim bejiszroel.

Az általam előadott eset is bizonyítja, hogy nem szabad a dolgok folyását nyugodtan szemlélni, mert amikor a zsidó családi élet tisztaságáról van szó, nem szabad elfelejteni, hogy itt igazán helyrehozhatatlan bajok állhatnak elő, (meivossz laj jochajl lisskajn) amint ezt a bölcsseink mondják a tiltott házasságból származó gyermekekről.

Püspök és talmudista levélváltása

A fővárosban lakó Hirsch tölgyesi rabbi Sámuel fia, Baltazar püspököt héber verssel, — melynek akrosztichonja a liberális főpap nevet adja — üdvözölte 25 éves püspöki jubileuma alkalmából. A püspök a következő levélben válaszolt:

— Kedves Fiam! Addig nem akartam válaszolni, amíg külsőleg is gyönyörű, becsőleg is nagyszerű írást át nem tanulmányoztam. Ehez nem kevés idő kellett, mert nagyon sok az egyéb dolgom és mert a héber nyelv elég jó ismerete mellett is egy kissé nehéz a vokál nélküli szöveget olvasnom. Kértem egy talmudista zsidó tanár barátomat, hogy adja az ön szövegének hiteles fordítását. Azonban teljesítés nélkül küldte vissza. Én aztán közös menyeyei Atyánk lelkére ירום אלקים bismam

HOLLÄNDER ADOLF
Telefon: 587.
Szombathely,
Kisfaludy Sándor ucca 2.
Bélyegzőgyár-vésnökiség
Írógép kereskedés és javítóüzem
Új és használt írógépek eladása
Egyedüli orth. szombattartó cég e szakmában. Kérjen ajánlatot!

Hogyan élmezzék, hová szállásolják el a hivatlan sámesz hadsereget? És hol fognak imádkozni? Hiszen a simonfalvi templom csak tizenhárom tag részére épült. Tizenkét ember vendégljen meg 683-at. Lehetetlenség! Ötvenhat és fél ember jut egy-egyre.

És hogyan tesznek vizgát a sámesz tudományból. Ha Reb Zalmen Tabak — a sevát havi elnök — mindegyiküket kihallgatáson akarná fogadni, úgy legkevesebb négy hétre kellene leállítani a lóerővel hajtott üzemet. A rongyszédést! S Sabosz-siró siró-saboszra változott. Legalább a vendégek részére. Mert „oz jósirt” úgy ahogy, a templom udvarán is élnekkelhették a szomorú jövevények, összehírelt heringek módjára, de enni, még a templom udvarán sem találtak semmit. Az otthoni F-sobcov a simonfalvi Sabosz-siró-hoz viszonyítva egy valóságos *purim-kóton*... Próbára jöttek. És kiállták az éhség próbát. Könnyű volt nekik! 683 trenirozott koplakó-művészek.

Nehezen várták már a szombatesti *hav-dólát*, hogy zsebeciket telerakják *simon-*

tajz-*val*, máz *tajz-val*. Végül még utiköltésé megtörtént sem kaptak. Mivel az csak a meghívottak jár. És ök *leider* nem voltak megrendelve. Se postán, se vasuton.

Utiköltés hiányában otrekedtek. Simonfalván. Mind. Egyiknek sem volt utiköltésé visszafelé, de l'ten csodát tet! Lassan-lassan egzisztenciához jutottak. Hangszorgalommal dolgoztak. Mig végül családjaikat is odatelepítették. Nagy templomot építettek. Az előbbi templomot a tizenkét elnökével együtt átvették. Nem elnököknek, csak sámeszoknak. Humánusan, emberségesen s igazságosan. Minden hónapban más volt a fizetett sámesz. Lébis most is tizenharmadik volt. Így *wéh*-adari sámesznek lett akceptálva. Sabosz-siró-t nemzeti ünneppé avatták. És Simonfalvát elnevezték Sameszfalvának!

Csak a száraz történetet mondtam el. Minden szinezés nélkül. Így kellett volna megtörténnie. Hogy mégsem történt meg, arról nem én tehetek!

Schwarcs Izidor
Kiskörös

magamat s el is olvastam és megértettem az irást. Legyen áldott ön, aki olyan nagyra becsül engem. Legyen áldott, aki megvidámitotta az én lelkemet nagy és szép gondolatok kristályforrással és illatával. Én megyek tovább is előre az igazság útján és bármí baj, vészely környékez, vagy sujtana, előttem áll az Irás biztatása*):

כי שבע יורד צדק וקם

Szeretettel:
Dr. Baltazar

*) A fenkölt lelkipásztor által idézett szent-irásí vers, *Mislé* (Példabeszédek) 24. fej. 16. található és értelme, hogy az Igaz, ha akár hétszer is elesik, végül mégis talpra áll — ellentétben a gonosszal...

— A ZSIDÓ ÖNVÉDELEMÉRT. Párizsi jelentések szerint a francia „Nemzetközi antiszemitizmus ellen küzdő liga” 200 delegátus részvételével, most tartotta II. konferenciáját. Bernard Leache elnök beszéde során mérlegelte azokat a lehetőségeket, amelyek útján a zsidóság védekezni tud a világszerte megnyilvánuló antiszemitizmus ellen. Egyedüli mód erre, ha a zsidóság gondoskodik önvédelemről, mert máig eddig számtalan ízben győződünk meg arról, hogy a hatóságok mindig későn érkeznek a helyszínre. A vér pedig addig már elfolyt... A zsidó önvédelmet meg kell tehát teremteni. ... Igazán szomorú, hogy a XX. században, amikor az állam szinte mindenható, amikor mindenkinek legsajátosabb ügyeibe beavatkozik, csak ilyen közepkori eszközök akarják útját állani a zsidó hecceknek. Viszont ezek a heccék is a középkorba valók.

Legjobb borotvapor a
RIGÁL,
kés nélkül **BOROTVÁL**
Ragendorfer, Szombathely.

„FAVORIT“
fest, mos, tisztít
VI. PAULAY EDE-UCCA 51.
Szombaton zárva.
Értesítésére házhoz küldök.

Hat. eng. villanyberendezési
és műszaki vállalat
KATZ LIPÓT
Budapest, VII., Dob utca 24.
Telefon szám: 44—1—56.

x MINDENKI PÉNZHEZ JUT, ha felesleges férfiruháit, butorait, szőnyeget, függönyeit és régiségtárgyait Rottenbergnek eladja. Paulay Ede (volt Szercesse) ucca 46. Tel.: Aut. 18—5—21. Hívisra házhoz megyek. Ugyanott ezen tárgyak legolcsóbb árban vásárolhatók.

Dr. Breuer Rafáel רב aschaffenburgi főrabbi halálára

Irta: Fischer Fülöp sárospataki főrabbi

... Még csak néhány nappal ezelőtt olvastam a beszámolót az oly korán, olyan váratlanul, életének 53-ik évében Elköltözöttnek a nagyapjának: a halhatatlan S. R. Hirsch rabbinak haláláról: „Rabbiner Hirsch und seine Schule.“ Negyednapra reá, *Sabosz rajs chajdes*-kor pedig örökro nagy szellemnek senki által kétségbe nem vont szellemi és erkölcsi kvalitásait...

Nem frázis e szó tőlem, hogy megrendült lélekkel vettem ezt a lesújtó hirt, s hogy gyászos, elborult lélekkel írom ezeket az igénytelen sorokat, melyek gyöngék arra, hogy kellőképpen méltassák e kiváló nagy szellemnek senki által kétségbe nem vont szellemi és erkölcsi kvalitásait...

Nem dicsékedhetem személyes barátságával. Midőn több, mint három évtizeddel ezelőtt Frankfurtban tartózkodtam, csak futólagosan ismerkedtünk meg egymással. Csak sok évvel később meledgettünk jobban egymáshoz, midőn t. i. munkatársaságunk az általa szerkesztett „Jüdische Monatshefte“ című, magas nivón álló folyóiratnak. Attól fogva több ízben folytattunk levélváltást egymással. S mégis olyan lesújtóan hatott a gyászír reám, mint egy korán elhunyt ifjúkori baráté. Mert *évitádek* óta ismerem az Elköltözöttet az ő szüntelenül megjelent kisebb-nagyobb dolgozataiból, írásos munkáiból, melyekből az elhunyt legbensőbb lelki lényegének ragyogó tükröképe bontakozott ki előttem. S most, midőn ez a kiváló, nagy ember időnek előtte elköltözött az Öröklet hónapja, s már nem várhatok az általam odanyújtott háberkoszorúért köszönő szót, elismerő mosolyt esérébe — most már kimondhatom, hogy mióta felismertem ezt az írásaiban lüktető és magát kiélő valóságos lángelmét, szinte oly áhitattal figyeltem ragyogó megnyilatkozásaira, mint a tanítvány a mester szavaira. Minden egyes szavából, írásainak minden sorából a közös nagy Mes-

ter: S. R. Hirsch tanításainak visszhangját hallottam, lelket megejtően kicsendülni! A halhatatlan Nagypapának „kettőzött szellemét“ láttam az Unoka irásmeveire fénylepelként borulni! A Nagypapának halhatatlan gondolatvilágát, eszményeit láttam az Unoka írásában *egyéni* módon feleledni és a megváltozott idők szükségleteihez mérten újra diadalmas erővel harsogni. S éppen ezért, mert a Megboldogult minden eszményies törekvéseivel csak a Nagypapának életművét akarta folytatni, tökéletesíteni, ezért én még polémikus írásainak érdekességeiről, melyeket oly sokan vettek rossz néven tőle, sem tudtam megnehezeltetni. Tudtam, éreztem, — ez az ember nem *bántani*, de *javitani* akar! Keserű szavai is szeretetből fakadtak: szeretet és hűségéből eszményei iránt!

Nehéz feladat az elhunytak nyomtatásában megjelent sok dolgozatát osztályozni és minősíteni.

Az *Israelit*-ben évtizedekkel ezelőtt megjelent *halachikus* dolgozatai, melyek később „*Chéker halóch*“ címmel önállóan is megjelentek, a mélyenjáró *lámdont* mutatják be, ki *pilpulisztikus* észjárása mellett sem tagadja meg a rendszeresen iskolázott elmét.

„*Von Mendelssohn bis Herzl*“ címmel szintén az *Israelit*-ben megjelent történelmi

Kundmachung

Wirkungsvolle **וירשור** in deutscher Sprache für jede erdenkliche Gelegenheit wie zum Beispiel **Barmizvo, Chasene ריה ורין** Gast- u. Antrittsreden **verfertige von Fall zu Fall zu mässigem Preise, unter Diskretion. Honorar von 5 Pengé aufwärts, 50 H. Porto recommandirt im voraus erbeten. — Pschettli werden gegen extra Vergütung angefertigt.**

Rabbiner ISRAEL BRAUN
Budapest, Szövetség ucca 43.

Érdeklődés alkalmával *válaszbélyeg* melléklendő. A *dróse-ért* járó tiszteletdíj *előre* küldendő be. Drósek raktáron nincsenek csak megrendelésre készülnek.

cikksorozata, úgy irányja, mint klasszikus vonatkoztatása, valamint sziporkázó szellemessége, ragyogó gondolatai és megfigyelései révén valóságosan gyöngyszeme az *essay*-irodalomnak.

Az „*Unter seinem Banner*“ címmel S. R. Hirsch 100. születési évfordulója alkalmából megjelent cikk gyűjteménye elbűvöli az olvasót, stílusának rogyogó szépségeivel gondolatainak szellemességével és ötletességével.

Egyes szentírási könyvekhez írott *fordításai és kommentárjai* a Hirsch-iskola szelleműs és nagytudású követőjét mutatják.

A „*Jüdische Monatshefte*“ -ben egybeült megjelent *homilietikai dolgozatai és beszédei* mesterművek, melyek a hallgatókat extázisba hozó nagy szónokot sejteti, megvélünk. Hasonlóan a nagy nyilvánosság előtt tartott előadásai is elragadták a hallgatóságot.

Polémiai írásai — cionizmus, mizráchizmus, reformmozgalom, Gemeindeorthodoxie stb. ellen — sokszor gyikos szatírával, sokszor pedig szinte prófétai erővel és bensőséggel voltak megírva. Előbbiért sokan haragudtak reá, míg utóbbi körülmény a nagyapa, a zsidó polémia utólrhetetlen atyamesterére emlékeztette az olvasót...

Fájó lélekkel rebegjük:

A nyugati orthodox zsidóság egyik legkimagaslóbb cédrusába kapott a tűz és elémészttette azt.

A S. R. Hirsch által formulázott „*Tajr* im *derech eretz*“ -féle szintézis egyik legbüszkébb oszlopa tört hirtelen ketté.

Egy nagy ember hanyatlott korai sirba. Egy nagy zsidó.

A Tórának és zsidóságnak meg nem alkuvó bajnoka.

A halhatatlan Nagypapának méltó unokája.

A nagy Apának méltó fia.

Ez a legszebb sírfelirat, mit a korán Megdicsőült magának kívánhatott...

Mi pedig innen a messzi távolból tesszük le szerény elismerésünknek könnyáztatott mirtusát az általunk is olyan nagyra becsült és mélyen meggyászolt nagy férfinak, kiváló mesternek még friss sírdombjára. Iten vele. Iten vele! תנצ"ה

HIREK

NAPTÁR

Sabosz Siró, Besalach, Sevat 15.
— Chamisó-ószor-bis'vot —

Gyertyagyújtás (Budapest): 4.20
ש"ס kimenetele „ 5.15

Felkérjük tisztelt előfizetőinket, hogy akik az előfizetési díjjal hátralékban vannak, szíveskedjenek azt haladéktalanul befizetni, mert ellenkező esetben a lap küldését megszüntetjük.

— CHINÜCH SZÉFER TAJRÓ. *Salgótarjánból* jelentik: „Fényes külsőségek között avatta fel a „T. B.“, saját költségén íratott széferjét. Az ünnepélyesen kivilágított templomban Friedmann Mór főkátor és kórusa énekei után Rauchwenger Jenő a T. B. nevében beszélt, majd R. Wolf Günzler daján és dr. Deutsch Adolf (Budapest) ünnepi beszédei hangzottak el. Este 150 terítéses banketten Baumann Lajos T. B. elnök üdvözli a vendégeket. Günzler rabbi mélyen szántó halachikus és agadikus szónoklata magával ragadta a hallgatóságot, majd Rauchwenger Mór hitk- és Rosenbergné Ignác sas-chevra elnök szép beszédei következtek. Az est fénypontja dr. Deutsch Adolf szónoklata volt. Felszóaltak még Schreiber Jakob T. B.-előadó, Friedmann Jenő, továbbá Miklós László és Weingarten N. bpesti T. B.-kiküldöttek; Glausiusz Andor putnoki kiküldött, Rosenberg Hülél. Az est humoráról Hecht Nándor gondoskodott. Az éneki részt a főkátor és Löwy Elemér (Pozsony) látták el. A hajnalig tartott a felejthetetlen, Salgótarjánban már 50 év óta nem látott Tóraünnepély.”

— AZ EGRI ORTH. HITKÖZSÉG az 1932-34. évi ciklusra a következő tisztikart választotta: Reiner Adolf elnök, Fischer Géza alelnök, Schwarcz Sándor pénztáros, ifj. Klein Mór ellenőr, Grünfeld Jakab és Groszmann Károly gondnokok. Előjárósági tagok: Deutsch Áron, Deutsch Károly, Groszmann Ernő, Klein Lajos, Pollák Arthur, Rosenberg Sándor, Schwarcz Herman.

— NEGYVENÉVES SZOLGÁLATI JUBILEUM. Megható ünnepség keretében ünnepelte meg e hó 3-án az óbudai Chevra 40 éve működő főjegyzőjének Parczel Józsefnek jubileumát. Finály Zsigmond elnök után dr. Neumann József főrabbi méltatta az ünnepelt kiváló egyéniségét. Eckstein Ignác a rákospalotai orth. hitk. és chevra üdvözlétet tolmácsolta. Beszéltek még dr. Kiss Arnold, dr. Edelstein Bertalan stb. stb. Az ünnepelt meghatva köszönte meg az üdvözléseket. A jegyzőkönyvet Hutterer Mór chevra-titkár vezette.

— A PESTI IZR. HITKÖZSÉGBŐL. *Stern Samu* udvari tanácsos ünnepélyes ke-retek között tartott előadást Debrecenben az ottani statusquo hitközség meghívására, a zsidóság helyzetéről. Az elnök tiszteletre adott ebédén *Baltazár Dezső* református püspök is részt vett. A beszéddel vezérelkünk foglalkozik.

— A BÉSZ JÁKAJV TÉLI KURZUSA BÉCSBEN. A „Bész JákaJV“ egyesület, amelynek célja a vallásos zsidó nevelés ügyét szolgálja, 4 heti kurzust rendez Bécsben. A négy hét alatti előadások tárgyai: chümis, dinim, Tenach, zsidó történet. Bővebb felvilágosítás nyerhető a következő címen: Wien II., Leopoldgasse 26.

— A KISVÁRDAI TALMUDTÓRA ÜGYE. Kisvárdáról írják: A „Zsidó Ujság“ mult számában a kisvárdai Talmudtóra ügyéről írott cikkben foglaltak élénk visszhangot keltettek hitközségünk ama részében, amely szent irigységgel veszi tudomásul, hogy Pesten, Nyiregyházán, Debrecenben, Miskolcon, Pápán stb. stb. mily sokat buzgólnak az ifjuság zsidó neveléséért s a Talmudtórák fenntartásáért s ezzel szemben a mi régi kehilónkban olv lehangelő a helyzet. Reméljük, hogy minden zsidó ember átéri az ügy fontosságát. A mult vasárnapra hirdetett közgyűlés, nem volt határozatképes, s emiatt a következő vasárnapra január 24-ére lett elhalasztva.

— LONDONI HIREK. Rabbi Abramiskit, akit egy évvel ezelőtt a szovjetek azon a címen, hogy a külfölddel tart fenn összeköttetést, elfogtak, halálra ítélték, majd kegyelemképpen Szibériába deportáltak, miután megengedték neki, hogy Oroszországból kivándoroljon, Londonban a Machzike Hadasz zsinagóga főrabbiává választották. A napokban foglalta el új állását. Évekkel ezelőtt ezt az állást Kook rabbi, aki jelenleg Palesztinában él, töltötte be. — A „Mansichewitz Mazzoth társaság“ a világ legnagyobb pászkavállalata érintkezést keresett a szovjet külügyi követségével és megállapodást létesített vele, hogy ez évben a szovjet 2,000,000 font értékben ad engedélyt a pászkabevitelre.

Ujjászületik,

„Széor“ Vegyipar SZIKSZÓ

aki a szagtalan Széor-ral megborotválkozik. Ha helységében még nem volna kapható, úgy kérjen mintacsomagot. 1/4 kg. 50 fillér, 1/2 kg. 1 P. Viszont-eladóknak nagy % eng. Helyi képviselők felvételnek.

Győződjön meg Ön is! Ha órát és ékszer jó! akar venni, úgy

WEINSTOCK JÓZSEF órás és ékszerészhez kell menni!
Kazinczy ucca 34. (Kazinczy-templommal szemben) Telefon 35-9-42. Szombaton zárva. Aranyat, ezüstöt legmagasabb napi árban veszek.

Sirkövek

Mózes Testvérek, X., Kozma-u. 5.

legelőcsöbben bel- és külföldi márványból saját villanyerőre berendezett telepünkön kaphatók.

Uj ir. temetővel szemben
Telefon: Kőbánya 75-56

Kizárólag egyedül orthodox kóser

WEISZ MÓR keksz, teasütemény és kétszersült gyára
Budapest, VII., Dob-utca 22. — Telefon: József 423-65.
Karlsbadi kétszersült, keksz, nápolyi, levestészták

— A budapesti orthodox rabbiság felügyelete alatt. —

— **MULTHETI REJTVÉNYÜNK MEGFEJTÉSE:** מַעֲרִיבָא amint ez a baloldali betűiből látható. (A középső hasáb betűi a rejtvény szerzőjének héber nevét adják)

מ	ב	א	Manapság ritka
ע	ש	י	I'tentől várjuk
ג	ו	ה	Jó, akinek van
ז	ל	ק	Semüél-ben fordul elő
ח	ד	פ	Vajéró-ban található

MEGFEJTETTÉK: Friedlieb Erzsébet, Löwy Nándor (Bpest), Spitzer Zoltán és Jenő (Buj), Friedmann Gizike és Katóka (Cselekmölke), Schük J. József (Nemesszalók), Groszberg Ervin (Bpest), Goldfinger Mór (Békéscsaba), Kritzer Ármin és Ibolyka (Bonyhád), Deubach Jigji és Giti, Ehrmann Szeher és Simi (Szombathely), Klein Pinchosz és Kató, Tévrer Ansl, Biedermann Noémi, Hofmann Miksi (Gyöngyös), Rosenberg Mózes (Temesvár), Berkovics Simon (Viasoly), Weisz József (Onga), Neumann József és Zenka (Nyírbátor), Weisz Bernát (Jánk), Stern Dávid (Komárom), Pével Árminné (Kispest), Kellner Sándor, Teichmann Ernő (Kisvárd), Kallos Chájim (Mándok), Spitzer Lipót (Ilk).

— **PÖSTYÉNBŐL** jelentik: Illusztris vendége volt hitközségünknek az elmúlt szombaton. *Schreiber Dávid* (Boryslav), a kitiünő *darson* egészségi okokból itt tartózkodik. A hitközség felkérésére hatalmas *drótot* tartott. A hallgatóságot a kiváló szónok valósággal lebilincselte.

— **SIREMLÉK FELAVATÁS.** Kegyeletes módon állították fel a hét vasárnapján, *Friedländer Vilmosné* (Debrecen) sírkövét, a budapesti orth. temetőben. Nagy számmal jelentek meg a hozzátartozókön kívül a megboldogult Nagyasszony ismerősei és tisztelői. Dr. Ábrahámsohn chevra-főtítkárra mélyértelmű emlékbeszédében nagy vonalakban vázolta a megdicsőült vallásosságát, kiváló erejét és példás jó tulajdonságait.

— **TASNÁDI BÓCHEREK KIMEN-TENEK EGY EMBERT.** Kolozsvárról jelentik: „Tasnád zsidóságát különös hatósági vexatura tartja izgalomban. Tasnádon néhány héttel ezelőtt Stauber Salamon pén-téken este a templomból hazafelé indult amikor *Cosmuta*, egy hírhedt antiszemita káplán durván rátámadt, majd úgy megverte, hogy elterült a földön. Stauber jajgatására a szemben levő jesiva épületéből kirohantak a bócherek, akik kimentették a verekedő *Cosmuta* kezeiből Staubert. Ez-

zel a dolog be is fejeződött, csak hogy *Cosmuta* sértett félnek érezte magát és azzal, hogy a bócherek őt megtámadták, feljelentést tett a jesiva ellen a vármegyei prefekturán. A csendőrposzt a feljelentés alapján maga elé citálta *Briszk* főrabbit. A főrabbihoz azt a meglepő kérdést tette fel, hogy milyen autorizáció alapján működik a jesiva Tasnádon. Szerinte, miután a jesiva a város számára veszedelmes elemeket nevel, csak akkor működhetik, ha szabályszerű működési engedélyt tud felmutatni. A főrabbi, aki életében először járt hasonló ügyekben hatóságok előtt, nem tudott kielégítő választ adni, mire a csendőrmester kijelentette, hogy amennyiben huszonnégy óra alatt nem tudja felmutatni az engedélyt, betiltják a jesiva működését.” Reméljük, nem fog erre sor kerülni. De mégis szomorú a dolog: ha a bócherek nem segítettek volna a szegény bajbajutotton, akkor antiszemita frázissal élve, gyáva zsidók lennének, most, hogy bátran viselkedtek — denunciót akarták őket.

— **A NYITRAI ORTH. HITKÖZ-SÉGEBEN** a hitk. választások után a szembenálló pártok kompromisszumot kötöttek. Elnök lett *Weisz Lipót*, alelnök *Hönig József*.

— **VENDÉGSZÖNOKLAT.** Nógrád-herceglőri írják: „Günsz Jenő apci rabbi, ki mult szombaton főrabbinak vendége volt, hitközségünk felkérésére, tartalmas *drótot* mondott, mely a hallgatóság tetszését teljes mértékben elnyerte.”

— **A CELLDÖMÖLKI TIFERESZ BACHURIM** új tisztikara: Eckstein Jenő elnök, Steiner Emil alelnök, Steiner László pénztáros, Kluger Béla titkár, Popper Sándor ellenőr, Steiner Dezső háznagy; Kosztolitz Mihály, Szegall Endre, Deutsch Jenő választmányi tagok.

x **SZÁMOS NŐI BAJNÁL** a természetes „*Ferenc József*” keserűvíz használata végtelen nagy megkönnyebbülést szerez. A nőorvosi klinikák bizonyítványai tanúsítják, hogy a rendkívül enyhe hatású *Ferenc József* vizet különösen a szülészeti osztályon a legjobb sikerrel alkalmazzák. A *Ferenc József* keserűvíz gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

SZOMBATHELYEN

legízletesebben és legolcsóbban étkezhetik

Einhorn Simon orth. vendéglőjében

Erzsébet királyné-utca 5. sz.

Előrekeny és pontos kiszolgálás. Lakodalmak jutányosan vállal

Legolcsóbb bevásárlási forrást!

Seidner Lipót posztó, divatszövet és szabókellékek áruháza. Budapest, VI., Király uca 58. szám.

Billiárd-, játékosztal- és íróasztal posztók. Ebédlőasztal-, padló és dekoráció filcek. Tel.: 24-0-85. Alapítva 1900-ban

Új rejtvény

Beküldte: Moskovits Márton (Polgár).

1		A mai üzletmenet mellett, kevés
1		Nép
1		Érzék
1		Bibliai női név
1		Jákojv ösátyánk násza
1		Afrika egy tartománya
1		Hasadék

A megfejtést a baloldali kockáiba beirandó betűk adják.

Családi hírek

Grosz Nándor pomázi kerületi főrabbi, *Grosz J. József* főrabbi fia, eljegyezte *Silberstein Sáriát*, *Silberstein Dávid* váci főrabbi leányát.

Staub Rózsika Kiskunfélegyháza és *Hönig Sámuel* Lőrinci, jegyesek. (Mind a külön értesítés helyett.)

Weisz Zoltán szatmári kereskedő leánya *Ilonka* és *Klein Gyula* kisvárdai nyomdatulajdonos fia *József* jegyesek.

Szinai Ilonka Tiszalök és *Jakobovics Dezső* Békéscsaba jegyesek. (A békéscsaba jesiva gratulál.)

Grünfeld Hajnalkát (Tiszánána) eljegyezte *Knöffler Henrik* (Debrecen).

Hosszu éveken keresztül volt vezetőségi tagtársunknak *Knöffler Henrik* urnak eljegyzéséhez szívélyesen gratulál a *Tiferese Bachurim*, Debrecen.

Rosenberg Dezsőnek és menyasszonyának, eljegyzésük alkalmából, ugy a magam, mint a *T. B.* nevében gratulálok. *Herbst Géza* (Hajdunánás).

Lakodalmi díszebéd már P 2.50-től *Nisszel* étteremben, Rombach uca 16.

יצא לאור ספר פסודת אלעזר על סוגיות השי"ס ומכבוד מרן מוהרי"א לעזר ל ל א ו ו ז וק"ל שה"י אבדוקיק אהעל ואוננוואר הרוצה להשיג ספר היקר הזה ימנה אל בן המחבר
Rabb. Wolf Löw, S. A. Ujhely.

GESTETNER ADOLF

BÉLYEGZŐGYÁRA

GYÖR

Arany János u. 22.

Szombaton zárva!

A prágai gólem

Történeti elbeszélés. 22 Irta: Bloch Chájim.

Elindultak tehát a birák a temetőbe és magukkal vették a tanukat is, hogy megmutassák a sir helyét. Nagy tömeg — ifjak és öregek, asszonyok és férfiak — követte őket a zsidó temetőbe. Nem hiányzott természetesen a két Kozlowski sem.

Amint a bíróság parancsára felbontották a sirt és a tetemet kiemelték, a két Kozlowski földre vetette magát és keresztet vetve kiáltozni kezdtek: „Testvérünk! Testvérünk!” Azután, a tömeghez fordultak. Gyertek ide testvéreink, hadd lássátok, hogy ez az átkozott Áron Juda Gins meggyilkolta öcsénket. Bizonyára Purim éjjelén történhetett ez; lerészegítette őt borral és ahogy elaludt, megölte. Hiszen nem hiába volt annyi zsidó akkor este Áron házában! Most már tudjuk az okát, miért terjesztette a ravasz Áron azt a hirt, hogy bátyánk meglopta őt, és azután, elmenekült; — hogy gonosz tette ne derülhessen ki.”

A tömeg mind izgatottabb lett és nem sok híjja, hogy a zsidónegyedben vérfürdőt nem rendeztek. Csupán Löw rabbi határozott fellépésének köszönhető, hogy a hatóság megvédte a zsidókat a nép üldözésétől és a gyilkosság feletti ítélkezést a bíróságnak engedték át.

Most már vádlóként lépett fel a két Kozlowski és sürgették a rendőrkapitányt, hogy tartson alapos házkutatást reb Áron házában, mert lehet, hogy valami áruló nyomra akadnak, amivel rábizonyul a bűnössége.

A hatóság dicseretére meg kell említeni, hogy az első perctől kezdve sejtették, hogy itt egy rosszindulatú, gonosz cselvetés játszik közre, mégsem mulasztottak el semmit a felderítésre, és minden adatot felhasználtak a bűnösség kipuhatolására. Maga a rendőrkapitány vezette a házkutatást R. Áron házában. Átkutattak minden helyiséget, de anélkül, hogy a legkisebb áruló nyomra akadtak volna! Végül azonban a pincében férfiruhákat találtak és az összes timárlegények felismerték bennük Kozulek ruháit.

Most már letartóztatták R. Áront és egész családját, házáat pedig hivatalosan lepecsételték és lezárták. — A következő nap rémületes izgalom színhelye volt R. Áronnak a hajléka. Kivonultak a papok élükön a püspökkel, hogy a holttestet a keresztény szertartások szerint elföldeljék. Közben pedig tüzes gyűlöletből izzó beszédeket tartottak a zsidók ellen. A halott Kozuleket szent mártírként ünnepelték és holttestét nagy pompával kísérték át a zöld kolostorba. Azután elküldtek R. Áronért, mert szokás volt, hogy felszólítsák a gyilkost, kérjen bocsánatot a halottól. Áront bilincsekben, rendőrök kíséretében a kolostorba vezették. Amint a feltakart tetem elé állították, halott-halvány lett és ájulások környékeztek. A püspök hozzálépet és így szólt:

— A te kezeid ontották ki ezt árthatlan vért, a te kezeid metszették át e halottnak a torkát. Most jóvá kell tenned ezt a tettet: kérjed áldozatot, hogy bocsásson meg neked és varrjad össze elmetszett nyakát.

Reb Áron így válaszolt: „Ahogy nem én vágtam el ezt a nyakat, úgy az én kezeim nem fogják azt összevarrni.”

A megvadult tömeg darabokra akarta tépni R. Áront, mert ellene szegült a püspök parancsának, a katonák azonban megvédték a támadástól.

A püspök így folytatta: „Láthatod, hogy gonosztetted kiderült. Nem használ már semmi tagadás, a bíróság halálra fog ítélni téged. De tudd meg, ha a holttest előtt

bevallod bűnödöt, avval nagy jótéteményt teszel elkarhóztott lelkednek.”

Áron szilárdan válaszolt: „Lelkemnek nincs szüksége ilyen jótéteményre, mert olyan árthatlan ebben a gyilkosságban, mint a napfény maga.”

A papok belátták, hogy semmiféle vallomást sem lehet kicsikarni belőle, ezért elvezették a börtönébe. Ezután nagy pompával kísérték a holttestet a keresztény temetőbe.

Prága zsidóit szörnyű rémület szállta meg. Az uccára is alig merészkedtek ki. Löw rabbi maga is aggodott, különösen, mikor úgy látta, hogy már a hatóság is rosszindulatulag kezeli az ügyet. Meg volt ugyan győződve R. Áron ártatlanságáról, azonban nem volt semmi kiindulópontja, amellyel a vádat megdönthette volna. A gonosz tervet a legnagyobb körültekintéssel és óvatossággal hajtották végre és szinte úgy tűnt már, hogy az ármány diadalmaskodni fog.

Ezalatt, a rabbi nem tett semmit a szegény ember és családja megmentésére. Az egyetlen, amit elrendelt, hogy az egész hitközség gyűljön össze, naponkint, ameddig a pörben döntést hoznak, a templomban hajnali imádságra és szoltár mondásra. (Bőjtött nem rendelt el, mert *Nisszon* hónapja volt, amikor ez nem engedhető.)

Azonban az egyik szerencsétlenség magával hozta a másikat is. A papok ugyanis megtiltották híveiknek, hogy zsidó üzlet küszöbét átlépjék. Ez erősen megrendítette a zsidóság gazdasági helyzetét és sok kereskedőt a tönk szélére sodort.

Löw rabbi végre cselekvéshez látott. Kabbalisztikus „*sáálás chálajm*” — kérdést intézet „fentre”: milyen módon bizonyíthatná be az ügyben a zsidók ártatlanságát. A következő választ kapta: „*Vedorasto vechokartó héteu vesóvu bómim ligóvilom* — te pedig kutass, keress tüzetesen, akkor a gyermekek visszafognak térni az ő hajlékukba.” A rabbi örült a feleletnek, tudatta ezt a hitközség tagjaival is. Biztosította őket, hogy erős a reménye és bizodalma I'tenben, hogy rövidesen sikerül az igazságot napvilágra hozni.

E közben a tárgyalás napja mind inkább közeledett, de még mindig nem tudtak semmivel sem érvelni R. Áron ártatlansága mellett. A benyújtott vád alapján meg is hozták az ítéletet. R. Áront 15 évi, feleségét és 3 leányát 6—6 évi fogságra ítélték. Vejeit azonban felmentették.

Az ítélet az egész hitközséget gyászba döntötte. Löw rabbi bevárta, amíg a kedélyek lecsillapodtak, azután hozzálatott, hogy R. Áron ártatlanságát bebizonyítsa. Elküldte két szolgáját, a Kozlowski testvérek szülőfalujába, hogy értesüléseket szerezzenek róluk és családjuk felől. A szolgák avval jöttek vissza, hogy az a bizonyos falu valóban a Kozlowskiak szülőhelye, és anyjuk a községen kívül egy kis vályogkunyhóban lakik. Midőn Kozulek nevű fiáról kérdezősködtek, azt felelte, hogy két fivérével együtt a prágai timárságban dolgozik.

Többet nem bírtak megtudni tőle. Löw rabbinak azonban ez is elég volt, hogy kutatásait tovább folytassa. Azt mondta: „Most már nyitva áll előttem az ut, amely az igazság felderítésére vezet. Azonban természet fölötti erők segítségére is szükségem lesz.” Majd így folytatta: „Az ember lelke halála után még egy évig sirja körül bolyong, mert eddig az ideig még nem tud teljesen elszakadni a testtől.”

Ezután Löw rabbi engedélyt kért arra, hogy a szomszéd falu temetőjében megtekinthesse és megvizsgálhassa a sírokat.

Folyt. köv.

Apró hirdetések

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas-
tagon szedett betűkből 32 fillér. Jelíges le-
velek válaszbélyeggel küldendők.

31 ÉVES özv. kimondott szép, intelligens
nemeslelkű, jó családból származó hűgom
része, keresek jómódu, biztos megel-
hetéssel rendelkező vallásos zsidó embert
(gyermek nem akadály) nem nagy kor-
különbséggel. „A. B. C.” jelígeré Poste
Restante, *Chust*. (C. S. R.)

RABBIJELŐLTEK! Öreg rabbi állását
átadja legfiatalabb leánya jövendőbelijé-
nek. Vallásos talmid-chóchoem ifjak, kik
hatórokkal és világi képzéssel bírnak,
irjanak „*müsmemes ümejúchesesz*” jelí-
ge alatt a kiadóba.

JÓHANGU intelligens fiatallembert ker-
sek, fiatal szép, intelligens leányoknak.
A fiatallembert kántor-metszőnek képez-
ném ki. „Rabbihelyettes” jelíge.

VALLÁSOS, fiatal, intelligens, szép leá-
nyom részére, megfelelő egzisztenciával
rendelkező fiatal *ben tajret* keresek.
Ajánlatok „*Masoltov, 40.000 Ke*” jelíge-
re, 32 fill, bélyeggel ellátott kettősbori-
tékban, a kiadóba Budapestre küldendők.

HUSZONNÉGY év óta közvetít házasa-
ságokat Nagy Jenő, Rákóczi út 57/b. Te-
lefon. Cégnélküli levelezés.

2000 PENGŐ KÉSZPÉNZZEL existen-
ciát, biztos elhelyezkedést óhajtok. Aján-
latok e lap kiadóhivatalába, „Remény”
jelígeré.

ÜGYNÖKÖKET KERES kristályszođa-
gyár. Fűszeresknél és festékesknél be-
vezetett urak jelentkezzenek Klein Ár-
minnál, Eötvös utca 24.

ORTH. KÓSER ÉTKEZDE Kecskeméten
Rákóczi út 5. sz. alatt a törvényszék
mellett, megnyílt. Utazóknak nagy ár-
engedmény.

LÖWINGER SÁMUEL, Kaba. Házasa-
sággelközvetítő. Eredmény biztos. Válasz-
bélyeg.

KÉRJE *jurimi* szindarabjaim idei jegyzé-
két. *Mannheim Mór, Debrecen, Piac u. 41.*
Vigjátékok, bohózatok, tréfák.

PERGETETT ÁKACZMÉZET szállít öt
kilós dobozokban 5,50 pengő utánvétellel
Kellner Mór, Kisvárdá. Vízonteladók-
nak árengedmény.

HÁZIKISSASSZONY, ki varrásban per-
fekt, jobb orthodox házhoz ajánlkozik
„Szerény fizetés” jelígeré a kiadóba.

SZIVESEN küldök ismeretető árjegyzé-
ket legújabb purimi szindarabjaimról.
Schwarz Izidor tanító, Kiskörös.

BÓRSZAKMÁT kitanult, nagyon ügyes és
minden tekintetben megbízható fiam ré-
szére szombattartó orth. kereskedőnél
szerény igényekkel állást keresek. Far-
kas Mór, Győrszentmárton.

TELJESEN világtalan 4 gyermekes apa,
ki a legnagyobb nyomorral küzd s aki
kilakoltatás előtt áll kéri nemesszivü
hítsorsosait, hogy enyhítsenek nagy nyo-
morán, „Világtalan” jelígeré a kiadóba.

FEHÉRNEMÜVARRÓNÓ finom mun-
kát, javítást rendkívül olcsón vállal. Ho-
rovitz Mártonné, Jósika utca 10. IV. em.

ORTHODOX urileány ajánlkozik háztar-
tásba, vagy gyerekek mellé. „Vallásos
leány” jelígeré.

PURIMI szindarabok legolcsóbban nálam
szerezhetők be. Magyar és zsargon szó-
vegü. Reich Béla, Nyirbátor.

ÜGYES kiszolgálólányt, ki háztartásban
teljesen jártas, azonnalra felveszek. Dan-
cziger cukrászda, Rombach utca 13.

KÓSER HÁZTARTÁS vezetését 1-2
gyermek mellett vállalom. Cim a kiadó-
ban.

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista
Most
Budapest, Dob-utca 27.
(Skrek-ház) Lift

Ujdonság!
GUMMIPÁRNA, NÉLKÜLÖZHETETLEN.
Minden fájdalmat gyógyít!
Ára P 7.50. Meg nem felelés esetén a
pénzt visszaadom. A pénz előre küld-
endő be, 58.191 sz. csekkzámlámra,
vagy pedig utánvételezem az összeget.
WEBER ALBERT gépüzlete, PÁPA, Celli-út 3.
Ügyenköket P 25 hetifizetéssel felveszek

Felhívás!
A n. é. fogyasztó közönség zsi-
ves tudomására hozom, hogy
cukrászdámat
saját házamban, a régi helyiség-
ben újból
megnyitottam,
ahol személyes vezetéssel a
nálam rég megszokott előzőkeny
és figyelmes kiszolgálásban része-
sitem kedves vendégeimet. — La-
kodalmi és egyéb alkalmi rende-
lést a legújlatyosabban vállalom.
Dancziger József
cukrász
Rombach-u. 13. Tel. J. 42-3-14.

דבר חדש אשר עדיין לא היה לעולם!
ספר הדרת קודש ניה
הכולל ענייני "חברה קדישה" תקנותיה
ומנהגיה ודרכים המסתעפים לה. דיני גוסס
שמירה, טהרה, הלוי המת, עד ויכולת בתרייתא
הקמת מצבה וכו'. קובץ גדול עם ספורים
ומעשיות נפלאים. גם תשובות להלכה ולמעשה
מגדולי ישראל, נדושים ומועילים נמצא להמכר
אצל הרב המחבר והמוציא
Rabb. Josef Schwartz, Oradea
Nagypiactér 5.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ
SPRINGER NYOMDAI MŰINTÉZET.
Budapest, VII., Bethlen-utca 33.

Sirkövek ADLER J. sirkőraktárában
Telefon: József 364-20.
Budapest, Károly krt. 7. és Rombach u. 4.

Orth. כשר olcsó ellátás Ellsmerten kítúnó konyha, figyelmes kiszolgálás
a FRÄNKEL-PENSIO és étteremben, Budapest, VII, Rombach-u. 11. I. em. 12. Tel.: 37-2-57
Ehéd v. vacsora, elsőrendű menü előfizetési ára P1.20

Pollák Sarolta
kozmetikai intézete: Hajszálak kiirtása arcról, karról, szépségápo-
lás, helyisoványítás legmodernebb alapon, szemölcsirtás, hám
lasztások. (Díjtalan tanácsadás) „MIRACLE” hajeltávolítószet
szétküldése utasítással: Budapest, VI., Andrassy ut 38.
(Párizsi Áruházal szemben) Tel.: 15-7-98. Kérjen prospektust!

ZSIDÓ UJSÁG
T. Magy. Kir. Nemzeti Muz. Rt.
Muzcum krt. 14-16

אלגעמיינע יידישע צייטונג
ZSIDÓ UJSÁG
AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította: Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Groszberg Lipót BUDAPEST, VII., SIP UCCA 10.
Telefon: J. 42-5-90. Csekkszám: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 26 PENGŐ Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Diploma s chóvér-level

Nem mehetünk el érdek nélkül a hely-
naplapokban is szelöztetett ama kon-
fliktus mellett, amely a pesti izr. hit-
község közegészségügyi intézményei-
ben (kórház, klinika) alkalmazott
fizetéstelen orvosok és a hitközség
között kütört. Arról van szó, hogy az
orvosok valamelyes fizetést kérnek, a
hitközség pedig a súlyos pénzügyi
helyzetre való utalással megtagadja
ezt.

Mennyiben érdekel bennünket ez
a dolog? Egész pártatlanul, mint ortho-
dox embereket, akik tudják, hogy
egész nagy irodalom foglalkozik ama
kiváló zsidó — nemcsak névlegesen
zsidó — orvosok működésével, akik
a zsidó multban és a zsidó szellemi
életben (*Semüel Jarchinoi, Rambam,*
Ramban, Tajvijó Hákahén, Jiczchok
Lampronti — a Páchád Jiczchok szer-
zője stb. stb.) oly kiváló szerepet ját-
szottak, hogy ennek tradíciójaképen az
orthodox hitközségben az orvosi diplo-
ma egybe van kötve a Tóra előtti
„majrénu” megszólítással — egy ki-
tüntetés, amelyet legújabbán jogtalan-
ul minden doktori gradusra szeret-
nének kiterjeszteni. Bár a hagyomány
az orvost eszköznek tartja az i'teni
irgalom kezében, sohasem felejtette el,
hogy az orvosnak ügyessége s lelkiis-
meretessége összefüggésben áll a meg-
élhetéssel s ilyen értelemben mondta
ki a Talmud: „Semmit sem kapó or-
vos ugyanannyit ér is” (*Aszjó dema-*
gen, Magen savjo. — Bovo Kamo
85). Így tehát nem is ingyen pa-
ciensekről van szó, amikor a talmud
egy másik helyen (*Bovo Bászró 23.*)
magánjogilag megállapítja, hogy az
egy udvarban lakóknak joguk van til-
takozni, ha új orvosi rendelő nyílik
meg az udvarban, mert zavarja csend-
jüket *az a sok jövés-menés*, amelyet
az orvos letelepedése okoz.

Milyen messze estünk ettől a hely-
zettől! Orvosok sztrájkolnak s leg-
alább villanyospénzt kérnek s a hit-
község csak ingyenorvost használhat
és esetleg — ingyen ebédet akar nekik
adani téli jótékonyági akciója kere-
tében. Milyen sajnálatos állapotokra
világítanak rá ezek a nyilvánosság
előtt lefolyó érdekösszeütközések!
Nem vagyunk oly hipokriták, hogy
megbotránkozunk azon, hogy épen
egy antiszemita orvost választottak a
zsidó orvosok ügyük előharcosának,
mert azzal tisztában kell lenni, hogy a
hitközségi autonómia nem jelentheti
azt, hogy minden gazdasági üzeme
bírálati sérthetlenségét élvez. És ha
katolikus papi helyről hangoztatják,
most egyre jobban, hogy az esetleges
szociális igazságtalanságot nem szabad
s nem lehet csak úgy meggondolatlan-
ul a vallási jelszavak védelme alá

helyezni, mert az ily eljárás esetleg
kompromittálja a vallást — ugy ezt
zsidó ügyek intézőinek is tekintetbe
kell venniök. A konfliktus még ez a
része se érdekel bennünket, mint in-
kább az, hogy mennyi zsidó szülőnek
volt sokszor a multban szive vágya:
fiát orvosnak látni, gazdasági okok-
ból s hány jesivabócher nézte irigy-
séggel egy-egy orvosnak készülő ba-
rátját... Most láthatják:

*az egyetemi orvosi diploma sok-
szor nem nyújt több kényeret,
mint akármilyen orthodox rabbi-
nak „chóvér”-levele.*

A szomorú gazdasági viszonyok
mellett az orvosi oklevél se ad kénye-
ret és ha jobb lesz a helyzet, a *chóvér*-
levelével tulajdonosa is elhelyezkedhetik.
„Mert az Ur előtt nincs akadály, hogy
*sok vagy kevés által szerezzen segít-
ségét*” (Semüel alef, 14).

Szemérmes szegények segélyalapja

Az e heti képviselőházi gyűlésen ki-
pattant népjóléti minisztériumi bot-
rány egyik részlete élnék bizonyrágot
szolgáltatót arra, hogy a legszebb
gondolatok és eszmék miképen veszi-
tik el erkölcsi értéküket, ha méltatlan
kezekbe kerül a megvalósításuk. Ki-
derült ugyanis, hogy „szemérmes szeg-
ények” támogatására is volt egy alap,
amelyet — illetéktelenek használtak
föl. „Szemérmes szegények”! Meny-
nyire bevilágít ez a két szó az igazi
jótékonyág lényegébe, amely a leg-
szébben nyilatkozik meg azoknak tá-
mogatásában, akiket a nyilvános se-
gélykérésről jóérzésük tart vissza. A
titokban való jótékonyág (*maton*
besszész) a zsidó erkölcsstan egyik
gyönyörű tanítása, amelynek értelmé-
ben az, aki segélyt kap, nem tudja, ki

